

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Arviointikertomus 2019

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA 12.5.2020

LAPPEENRANNAN KAUPUNGINVALTUUSTO 1.6.2020

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunnan toiminta.....	2
2. Edellisen vuoden arviointikertomuksen havaintojen käsittely	4
3. Kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden analyysi	5
3.1 Investointien toteutuminen.....	7
4. Lappeenranta 2033 -strategian toteutuminen vuonna 2019.....	9
5. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen	11
6. Konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumisen arviointi	21
7. Muut havainnot	23
8. Yhteenveto	25

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan päätehtävä on kuntalain 121 §:n mukaan valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen arviointi kunnassa ja kuntakonsernissa. Lisäksi lautakunta arvioi, onko toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Muita tehtäviä ovat tilintarkastuksen järjestäminen, hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelu sekä sidonnaisuuksien valvonta.

Valtuusto hyväksyy kuntalain 110 §:n mukaan toiminnan ja talouden tavoitteet talousarviossa ja -suunnitelmassa. Tarkastuslautakunnan arvioinnissa korostuu kuntalaisen näkökulma. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti niihin tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan jäsenenä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä ovat kertomusvuonna olleet:

JÄSENET	VARAJÄSENET
Lindh Tuula, pj.	Vahtokari-Sahari Tarja
Pulli Jarmo, vpj.	Kurkela Matti
1.2.2020 saakka	
Arminen Antti	
27.4.2020 alkaen	
Auranen Johanna	Korpela-Taimela Aulikki
Herttuainen Teppo	Inkeroinen Juha
Lamminpää Kirsti	Järvinen Juha
Lehtonen Kullervo	Jokelainen Sami
Mustola Toni	Mäkelä Petri
3.6.2019 saakka	3.6.2019 saakka
Ruokokoski Hannes	Juvonen Osmo
3.6.2019 alkaen	3.6.2019 alkaen
Riutta Topi M	Myllärinen Anneli
Virtanen Merja	Vepsäläinen Hannele

Tarkastuslautakunnan esittelijänä ja sihteerinä on toiminut tarkastuspäällikkö Anitta Vilkkö. Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut BDO Auditor Oy ja päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut arviointivuonna 14 kertaa. Tarkastuslautakunnan työ on tapahtunut suunnitelmallisesti vuosille 2017 - 2021

hyväksytyn arviointisuunnitelman mukaan. Arviointisuunnitelma on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Vuoden 2019 arviointia varten on laadittu erillinen työohjelma.

Arviointikohteet ja niistä tilikauden aikana tehdyt tarkastushavainnot ja johtopäätökset on dokumentoitu tarkastuslautakunnan omissa sisäisissä työmuistioissa. Arviointikohteita koskevat keskeiset havainnot on nostettu tiivistetysti esille tässä arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole osallistuneet sen toimialan, lautakunnan tai konserniyhteisön arviointiin, jonka jäseniä tai varajäseniä he ovat tai johon he ovat työ- tai virkasuhteessa.

Tilintarkastajan toiminta

Tilintarkastusta on suoritettu ennalta laaditun työsuunnitelman mukaan. Tarkastuslautakunnalle on annettu raportteja tilikauden aikaisen tarkastuksen havainnoista. Tarkastuslautakunnalle tehdään vuosittain kirjallinen yhteenvetoraportti myös sisäisen tarkastuksen toteutumisesta. Sisäinen tarkastus on toteuttanut kaupunginjohtajan vahvistaman työsuunnitelman mukaiset tarkastukset sekä yksittäisinä toimeksiantoina pyydetty tarkastukset ja selvitykset.

Arviointiprosessi ja tietolähteet

Tarkastuslautakunnan niin tilikauden aikaisessa arviointityössä kuin tässä arviointikertomuksessaakin olevat havainnot, johtopäätökset ja kehittämishdotukset perustuvat tarkastuslautakunnan arviointityössään käyttämiin tietolähteisiin. Tietolähteitä ja tausta-aineistoja ovat mm.

- Lappeenranta 2033 -strategia
- Talousarvio 2019 ja taloussuunnitelma 2020 - 2021
- Tilinpäätös 2019
- Strategian toteutumisraportointi
- Osavuositarkastukset
- Tarkastuslautakunnan tilikauteen 2019 kohdistuvat haastattelut, haastatteluihin liittyvät arviointimuistiot ja muu haastattelujen yhteydessä saatu arviointimateriaali

- Arviointikertomus 2018: keskeisimpien havaintojen ja niiden pohjalta tehtyjen kehittämis ehdotusten toteutuminen tilikauden 2019 aikana

Valtuuston asettamat sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet ovat kuntalain 121 §:n mukaisesti arvioinnin ensisijaisena lähtökohtana. Tarkastuslautakunnan tekemä arviointityö on suunnitelmallista ja jatkuvaa, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisen arvioinnin tekemisen ja lisäksi tilikausittaisiin painopistealueisiin syventymisen ja niiden esille nostamisen arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunta myös valvoo, että edellisinä vuosina arviointikertomuksessa esille tulleet havainnot ja niihin liittyvät kehittämis ehdotukset on reagoitu ja tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty. Kaupunginhallitus on antanut selvityksen valtuustolle arviointikertomuksen 2018 vuoksi tehdyistä toimenpiteistä 16.9.2019.

Sidonnaisuuksien valvonta

Tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin ylläpitäjä. Sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset käsiteltiin lautakunnassa 26.11.2019 ja ne toimitettiin edelleen valtuustolle tiedoksi 9.12.2019.

Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Kuntalain 121 §:n mukaan kaupunginhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta esittää kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että kaupunginhallitus, lautakunnat ja muut tilivelvolliset ottavat huomioon arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja esittävät lokakuun 2020 loppuun mennessä valtuustolle, mihin toimiin niiden vuoksi on ryhdytty.

2. Edellisen vuoden arviointikertomuksen havaintojen käsittely

Kaupunginhallitus antoi vastineen vuoden 2018 arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin. Kysymykset ja niihin saadut vastaukset on tiivistetysti

kerätty taulukkoon. **Tarkastuslautakunnan näemyksen mukaan kaikkiin kysymyksiin on saatu tarpeellinen ja asianmukainen vastine.**

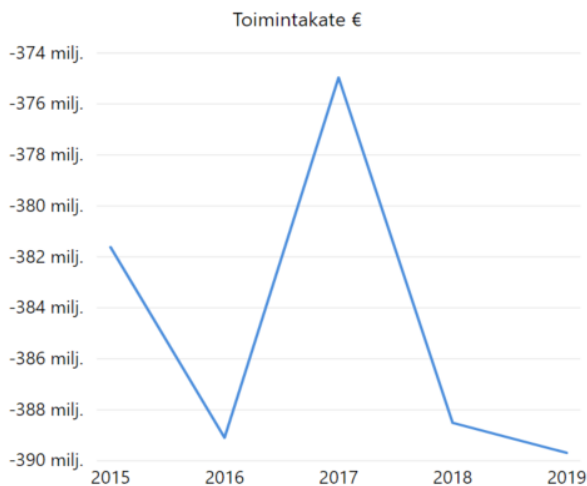
Havainto/kysymys	Hallituksen vastine keskeisiltä osin
Onko strategian päämittareihin kuuluvien asiakkaan palveluun käyttämän ajan ja hukkatyöhön käytettävien henkilötyövuosien osalta selvitetty lähtötilannetta vuosien 2017 - 2018 aikana?	Lähtötaso on pääosin onnistuttu määrittelemään strategian laadinnan aikana. Hukkatyöhön kuluva aikaa sekä asiakkaan palveluun käyttämää aikaa ei voitu kuitenkaan selvittää luotettavasti ja/tai tarkoituksenmukaisella tavalla kustannustehokkaasti. Tason selvittämisen perustuu pilottiin.
Minkä verran työterveyshuollon kustannusten kasvusta olisi ollut vältettävissä III korvausluokan palveluita tarjoamalla.	Vastineen mukaan tarjolla olevia III korvausluokan palveluja tarjoamalla ei olisi voitu juurikaan vaikuttaa työterveyshuollon kustannusten kasvuun, koska tarjolla oleva palvelu olisi ollut lähinnä sairaanhoitajan palvelua. Vaikutusten euromääräinen arviointi edellyttää laajempaa selvitystä, joka tulisi tehdä yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.
Paljonko sairauspoissaoloista aiheutuu kustannuksia, kun välittömiin kustannuksiin lisätään sivukulut ja sijaiskustannukset sekä muut välilliset kustannukset.	Sairauspoissaoloista ja niiden sijaisuuksista aiheutui vuonna 2018 yhteensä 3 809 422 euron suuruinen menetys. Keva on arvioinut, että sen välittömiksi kustannuksiksi katsomat kulut olisivat suurissa kaupungeissa keskimäärin 6,7 % palkoista. Näin tarkastellen kulu on ollut noin 5,4 milj. euroa.
Mikä on Eksoten rooli ja vastuu Etelä-Karjalan maakunnan elinvoiman ja hyvinvoinnin varmistamisessa?	Kunnat vastaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, mutta Eksotella on myös merkittävä rooli ennaltaehkäisevissä ja korjaavissa palveluissa. Eksote tukee kuntia ja tarjoaa niille asiantuntemusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tueksi. Laajan päivystyksen Etelä-Karjalan keskussairaala edellyttää erikoisosaamista ja siten houkuttelee osaajia maakuntaan.
Strategisten mittareiden mukaan lähes joka neljäs nuori kokee, että elämällä ei ole tarkoitusta ja päämäärää. Mitä toimenpiteitä ollaan kohdistamassa juuri tälle ryhmälle?	Nykyinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä opetussuunnitelmat tähtäävät mm. oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottamiseen sekä osallisuuden edistämiseen. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan koko ajan ja lasten ja nuorten keskinäisiä ystävyyssuhteita pyritään tukemaan mm. tarjoamalla maksutonta kerhotoimintaa ja vapaa-ajan toimintaa koulupäivän yhteydessä. Kouluissa toimivat oppilashuollon henkilöstön lisäksi myös liikunnanohjaajat sekä koulunuorisotyöntekijät, jotka pyrkivät saamaan kaikki lapset ja nuoret mukaan yhteiseen mielekkääksi koettuun toimintaan opiskelun ohella.
Onko teatterin ulosvuokrauksen tehostamiseen tehty uusia konkreettisia toimenpiteitä ja onko hinnoittelu kohdallaan?	Tilojen myyntiä tehdään jatkuvasti resurssien puitteissa. Teatterin talousarviokehys ei mahdollista lisäresursointia myyntityöhön. Teatteritilat on ensisijaisesti tarkoitettu teatteritoimintaan, josta teatteri myös saa merkittävimmät tulonsa. Tilat ovat ulosvuokrattavissa aina, kun teatterin oma esitys-, harjoittelu- ja muu toiminta sen mahdollistaa.
Miten turvallisuus- ja riskienhallintapäällikön sijaistaminen on varmistettu, ja onko jokaisella toimialalla nimetty omat vastuuhenkilöt katsomaan toimialan riskienhallinnan kokonaiskuvaa?	Vastaavat organisaatiot ovat yleensäkin Suomen kunnissa erittäin pieniä. Toisaalta riskienhallintatyö on kaupunginjohtajan vastuulla. Asia voidaan nähdä myös niin, että turvallisuus- ja riskienhallintapäällikkö on nimetty kaupunginjohtajan tueksi ja sijaiseksi tässä asiassa. Turvallisuus- ja riskienhallintatyön jalkauttaminen toimialoille ja työyksiköihin on toteutettu monen kanavan ja ohjausryhmän kautta.
Hankkeiden vaikuttavuutta tulee arvioida myös useamman vuoden aikajaksolla. Tehdäänkö kaupungissa seurantaa, että mitä lisäarvoa hanke tuottaa pitkällä aikavälillä?	Kaupungin hankeprosessin mukaan hankkeen tulokset ja ehdotus toiminnan vakiinnuttamiseksi esitellään toimialan johtoryhmälle tai erikseen sovittavalle ohjausryhmälle. Samassa yhteydessä arvioidaan nykyhetken vaikutuksia ja sovitaan vaikuttavuuden arvioinnista hankkeen jälkeen toteutettavaksi.

3. Kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden analyysi

Kaupunki päätyi ylijäämaiseen tulokseen, vaikka talousarvio oli laadittu alijäämäiseksi. Toimintatuotot kasvoivat edellisestä vuodesta 4,1 milj. eurolla nouden 46,0 milj. euroon. Keskeisimmin tähän vaikutti omaisuuden myyntituottojen edellistä vuotta suurempi kertymä, mikä tuotti 5,3 milj. euroa vuotta 2018 enemmän.

Myös toimintakulut kasvoivat 1,2 % edellisestä vuodesta yhteensä 5,1 milj. eurolla. Toimintakulut olivat yhteensä 436,6 milj. euroa. Suhteessa toimintakulut kasvoivat hillitymmmin verrattuna toimintatuottoihin.

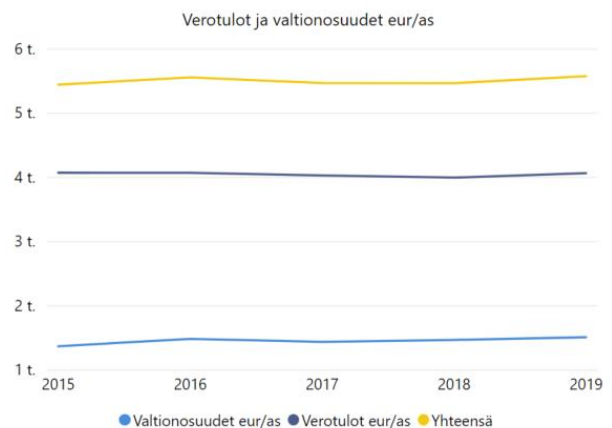
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakateen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käytötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet).

Kuvio 1. Toimintakateen kehitys kaupungissa vuosina 2015 - 2019.

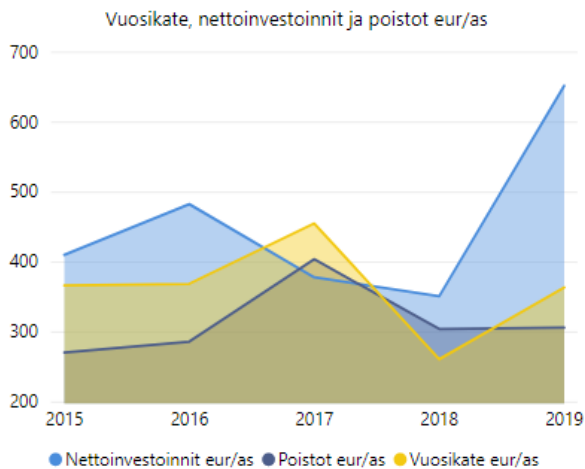
Vuoden 2019 tilinpäätöksen mukaan kaupungin toimintakate laski hieman edellisvuodesta, mutta pienemmällä marginaalilla kuin sitä edeltävänä vuonna tapahtunut lasku. Toimintakate oli -389,7 milj. euroa.

Verotulot ja valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta. Verotulojen kertymä 295,6 milj. euroa oli edellisvuotta suurempi (2018 kertymä oli 290,7 milj. euroa). Valtionosuuksia kertyi myös hieman enemmän kuin edellisvuonna, kertymä oli yhteensä 109,9 milj. euroa (106,9 milj. euroa vuonna 2018). Kokonaisuutena ja asukasmäärään suhteutettuna kehitys oli positiivinen.

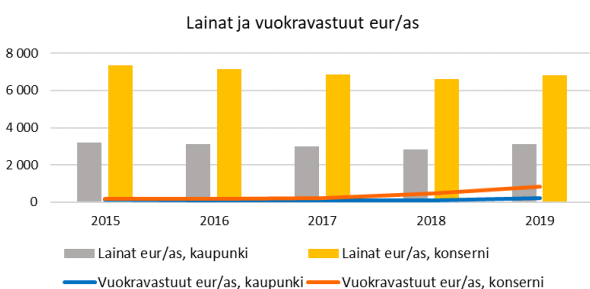
Kuvio 2. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2015 - 2019, euroa/asukas

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa näkyy, miten kaupungin vuosikate on kattanut poistot vuodesta 2015 lähtien. Vuonna 2019 vuosikate asukasta kohden oli 364 euroa, mikä kattoi poistot (poistot 306 euroa/asukas). Investointeihin käytettiin 652 euroa/asukas.

Kuvio 3. Vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot 2015 - 2019, euroa/asukas, kaupungissa

Kaupungin osalta asukasta kohden laskettu lainakanta kasvoi 313 eurolla, ollen 31.12.2019 yhteensä 3 128 euroa/asukas. Konsernissa lainamäärä per asukas kasvoi 6 823 euroon/asukas (vuonna 2018 lainaa oli konsernissa 6 601 euroa/asukas), koska toiminnan ja investointien rahavirta oli alijäämäinen. Lainaa otettiin, koska vuosikate ei riittänyt kattamaan nettoinvestointeja.

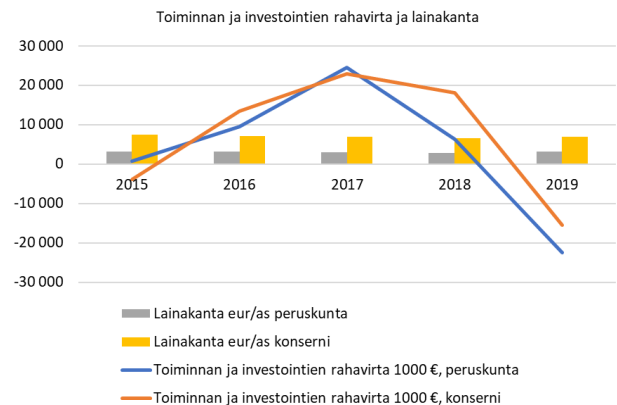

Kuvio 4. Lainat ja vuokravastuut kaupungissa ja konsernissa 2015 - 2019

Edellisessä kuviossa näkyy, miten sekä lainojen että vuokravastuiden määrä on kehittynyt. Vuokravastuut ja lainat asukasta kohden ovat kokonaisuutena kasvussa, ja kuvio osoittaa, paljonko kuntalainen todellisuudessa velkaantuu.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan

vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

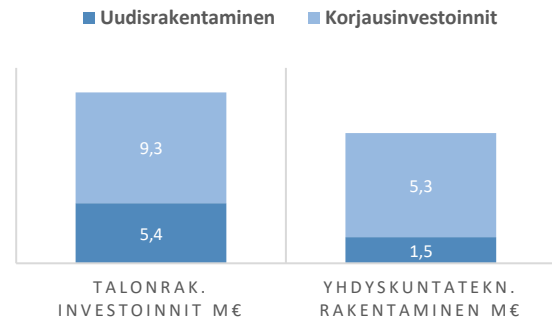
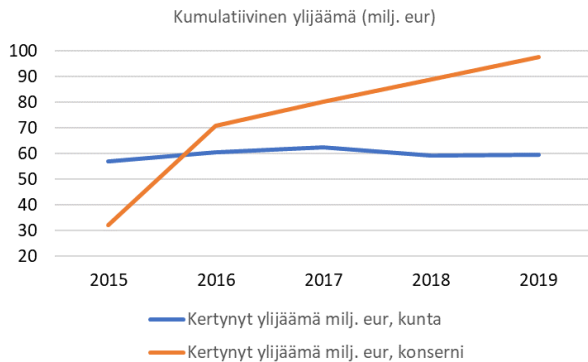

Kuvio 5. Toiminnan ja investointien rahavirran ja lainakannan kehitys kaupungissa ja konsernissa 2015 - 2019

Talousarvio asetettiin 13,3 milj. euroa alijäämäiseksi, mutta vuosikatteen nousu riitti kattamaan poistot. Näin ollen ennakoitu alijäämäinen tulos saatiin nostettua ylijäämän puolelle 0,3 milj. eurolla. Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2019 tuloslaskelma osoittaa 348 026,04 euroa ylijäämää (konsernin ylijäämä on 8 017 171,24 euroa). Talousarvio toteutui pääosin hyvin, kaupungin toimialoista vain rakennusvalvonta jäi tuottotavoitteestaan.

Omavaraisuusasteen ollessa alle 50 %, katsotaan velkarasitteen olevan merkittävän suuri. Vuonna 2019 kaupungin omavaraisuusaste heikkeni 0,8 % lainakannan kasvun vuoksi 48,2 prosenttiin. Tunnusluku suhteellinen velkaantuneisuus kertoo velkojen ja toimintatuottojen suhteen. Konsernitasolla suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi ollen 91,2 % verrattuna edellisvuoden lukuun 83,3 %. Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus laski hieman, 54,1 %-yksiköstä 53,9 %-yksikköön.

Tilikauden ylijäämä (alijäämä) kirjataan taseeseen ylijäämäksi (alijäämäksi). Kaupungilla on taseessaan ylijäämää 59,6 milj. euroa. Konsernilla ylijäämää on 97,6 milj. euroa.

Investointien jakautuminen uudisrakentamiseen ja korjausinvestointeihin (milj. euroa) vuonna 2019

Johtopäätökset ja suositukset

Kaupungin tilinpäätös toteutui ennakoitua paremmin. Keväällä 2020 Suomeen levinnyt koronavirusepidemia tulee vaikuttamaan rajusti sekä julkiseen että yksityiseen sektoriin. Aivan keskeistä on tulevina vuosina jokaisella toimialalla sekä konsernissa pitää kiinni siitä, että palveluverkkoa ja -malleja tarkastellaan äärimmäisen kriittisesti.

3.1 Investointien toteutuminen

Kaupunki investoi tilikaudella yhteensä 34,8 milj. eurolla. Määrärahat talousarviolisäyksen jälkeen olivat 51,6 milj. euroa. Tilikaudella lisättiin investointimäärärahoja 7,6 milj. euroa, mutta lopulta toteuma alittui kokonaisuudesta 16,8 milj. euroa.

Investointihankkeista 14,7 milj. euroa kohdistui talonrakennusinvestointeihin ja 6,8 milj. euroa yhdyskuntatekniikan rakentamiseen. Investointien jakautumista uudisrakentamiseen ja korjausrakentamiseen on kuvattu seuraavassa kuviossa.

Investointihankkeiden osalta vuonna 2019 tapahtui paljon. Vuoden 2019 aikana talonrakennusinvestoinneista valmistuivat keilahalli - urheilutalon peruskorjaus sekä Hovinpellon päiväkodin uudisrakennus. Ennen vuoden 2019 Lappeenrannan Kalevan kisoja valmistui myös vuonna 2018 käynnistynyt Kimpisen urheilukeskuksen katsomoiden ja sosiaalitilojen korjaus.

Vuonna 2019 painopiste siirtyi isojen rakennushankkeiden valmistelusta vähitellen rakennushankkeiden toteutukseen. Joutsenon koulun rakentaminen käynnistyi. Kesämaenrinteen koulun peruskorjaukseen liittyvä purkutyö valmistui ja rakennusurakoiden kilpailutuksen valmistelu käynnistyi siten, että rakennustyöt päästiin aloittamaan helmikuussa 2020. Sammontalolle asetettuihin tavoitteisiin haettiin ratkaisuja arkkitehtuurikilpailun kautta. Hankkeen valmistelu etenee keväällä 2020 kokonaisuuteen kuuluvan koulun ja päiväkodin mitoituksen tarkentumisen jälkeen.

Keskustan päiväkotihanke on lykkääntynyt ja hankesuunnitelma on toimitelmissä päätettävänä vuoden 2020 aikana. Myös Kourulan päiväkotikoulu on lykkääntynyt kaavan haasteellisen etenemisen takia.

Hankkeiden suunnittelussa on tilinpäätöksen mukaan pyritty huomioimaan valtuuston asettamat vaatimukset koskien tilatehokkuuden, muuntojoustavien rakenneratkaisujen sekä kokonaistaloudellisesti edullisimman toteutus- ja omistusmallin hakeamista.

Hovinpellon päiväkotihankkeen toteutuskustannukset 3,3 milj. euroa ylitti tavoitekustannusarvion,

joka oli 3,15 milj. euroa. Tilinpäätöksen mukaan keilahalli - urheilutalon toteutuskustannukset alittanevat tavoitekustannusarvion. Hankkeelle saatiin merkittävä 800 000 euron valtionavustus. Muilta osin rakennushankkeet ovat edenneet pääosin kustannusarvioiden puitteissa. Hankkeille oli tietoisesti asetettu varsin tiukat kustannustavoitteet vuoden 2019 talousarviossa ja hankkeiden rahoitusta jouduttiin tarkentamaan syksyllä 2019.

Konsernin tulevien vuosien huomattavan suuren investointiohjelman myötä konsernin lainakanta tulee kasvamaan. Tähän on varauduttu muun muassa kaupungin talousohjelmalla, Energian tuloutusvaatimuksen alentamisella ja Energian tuotteiden hintojen tarkistuksilla. Palveluverkkotarkastelulla pyritään alentamaan investointitasoa aiempiin suunnitelmiin nähden. Verorahoituksen heikko kehitys ja kasvavat sote-menot tuovat paineita tarkastella menorakenteita konsernitason tasoisesti.

Johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta toteaa, että investointitahti näyttää todella voimakkaalta huolimatta siitä, että vuonna 2019 investoinnit toteutuivat selvästi alle talousarvion. Investointien määrä ei ole kestäväällä tasolla tulorahoitukseen nähden. Jos investoinnit ovat keskimäärin 46 milj. euroa vuodessa, velkamäärä kasvaa 115 milj. eurolla kolmessa vuodessa.

Monitoimiareena ja sisäliikuntahalli tulevat valtuuston päätettäväksi myöhemmin tulevaisuudessa. Monitoimiareenassa tulisi olla lukuisia tuottavia tapahtumia, jotta se olisi kannattava. Vertailun vuoksi esim. teatteri rakennettiin kauppakeskukseen, ja siellä ovat katsojaluvut olleet vain noin 56 % kapasiteetista. Kaupunki ei yksin pysty rahoittamaan monitoimiareenaa.

Investointien toteuttamista tulee harkita äärimmäisen kriittisesti. Palveluverkkoa tulee tarkastella talouden näkökulmasta hyvin harkitusti, vaikka se vaatisi vaikeitakin ratkaisuja.

4. Lappeenranta 2033 -strategian toteutuminen vuonna 2019

Lappeenrannan kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Lappeenranta 2033 -kuntastrategian (11.12.2017, 142 §). Strategia on ohjannut vuoden 2019 talouden ja toiminnan suunnittelua.

Toimialat ovat eri toimintojensa osalta esittäneet valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, jotka on johdettu strategian toimenpideohjelmista. Tavoitteissa on vain keskeisimmät painopisteet. Lappeenranta 2033 -strategian toteutumisesta on valtuusto edellyttänyt raportointia säännönmukaisesti.

Strategian toteutumista tarkastellaan neljästä näkökulmasta:

- hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus
- elinvoimainen kaupunki ja imago
- digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö
- talous ja resurssit

Jokaiselle näkökulmalle on asetettu kaksi päämäärää.

Strategian tavoitteita edistetään seuraavilla strategisilla kärjillä/erillisohjelmilla: *Kasvua ja osaamista, Puhdasta ja kestävää* sekä *Sykettä ja säpinää*. Lisäksi strategiaa toteutetaan toimialakohtaisilla (Yhteiset palvelut, Hyvinvointi- ja sivistys sekä Elinvoima ja kaupunkikehitys) strategisilla kehittämisohjelmilla.

Johtopäätökset ja suositukset

Strategian päämittareiden osalta on edetty pääosin tavoiteltuun suuntaan. Samoin on tapahtunut myös strategisten kärkien/erillisohjelmien ja toimialakohtaisten strategisten kehittämisohjelmien keskeisimpien painopisteiden osalta.

Kaikkien päämittareiden osalta ei lähtötilannetta eikä vuoden 2019 toteumaa ole raportoitu, joten arviointia ei voida tilinpäätöksen perusteella niiltä osin tehdä. Tarkastuslautakunta kysyy, miksi päämittareihin kuuluvat asiakkaan palveluun käytetty aika ja hukkatyöhön käytettävät henkilötyövuodet on asetettu strategian päämittareiksi, kun käytettyä aikaa ei ole voitu selvittää luotettavasti?

Erillisohjelmien ja kehittämisohjelmien yksityiskohtaisten toiminnallisten tavoitteiden arviointi on hankalaa, koska tilinpäätöksessä ei ole kaikilta osin selkeästi raportoitu siihen, että toteutuiko tavoite vai ei. Edellä olevan vuoksi tarkastuslautakunta on strategisten kärkien/erillisohjelmien ja strategisten kehittämisohjelmien/toimialakohtaisten tavoitteiden osalta arvioinut vain keskeisimpiä painopisteitä ja niiden kehittymistä.

Strategiakaudella henkilöstön työtyytyväisyydessä ei ole juurikaan tapahtunut positiivista kehitystä, kun katsotaan lähtötasoa (2017), joten tähän on syytä kiinnittää huomiota. (Lähtötason keskiarvo 2017 = 3,69 ja toteuma 2019 = 3,68). Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota sairauspoissaolomäärien kasvuun. Sairauspoissaolojen vähentymistä mittaava tavoite on laskenut lähtötilannetta heikommalle tasolle. Tarkastuslautakunta kysyy, mitä toimenpiteitä kaupunginhallitus aikoo tehdä, jotta sairauspoissaolot eivät lisääntyisi?

Strategiakaudella hyvinvointi- ja sivistystoimialan kehittämisohjelmassa keskeisenä painopisteenä on mm. itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (8. ja 9. lk.), joka on edelleen kasvanut. Tarkastuslautakunta kysyy, mistä asia voi johtua?

Talousarvion strategiaosassa yhtenä keskeisimpänä toimenpiteenä on, että osaamisstrategia on valmis vuoden 2019 loppuun mennessä. Tilinpäätöksessä ei ole mainintaa, onko osaamisstrategia valmistunut.

Tarkastuslautakunnan arviointitaulukko

Strategian päämittarit		Kehittynyt tavoiteltuun suuntaan	Ei muutosta lähtö- tasoon	Ei kehit- tynyt ta- voiteltuun suuntaan	Ei voida arvioida
Hyvinvoivat asukkaat ja osallisuus	Elämänlaatunsa hyväksi tuntevat	•			
	Luottamus kunnan päätöksentekoon		•		
Elinvoimainen kaupunki ja imago	Työssäkäyvien määrän kasvu	•			
	Yritysimagon parantuminen			•	
Digitaaliset prosessit ja motivoitunut henkilöstö	Henkilöstön työtyytyväisyys		•		
	Asiakkaan palveluun käyttämä aika				•
Talous ja resurssit	Lainat eur/asukas	•			
	Hukkatyöhön käytettävät henkilötyövuodet				•
Strategiset kärjet/erillisohjelmat	Keskeisimmät painopisteet				
Kasvua ja osaamista	Nuorisotyöttömien määrä	•			
Puhdasta ja kestävä	LUT tekniikan hakijat/aloitus- paikat		•		
	CO ₂ -päästöt	•			
	Greenreality-työpaikat	•			
Sykettä ja säpinää	Matkailijoiden viipymä	•			
	Harrastavien määrä	•			
Strategiset kehittämisohjelmat	Keskeisimmät painopisteet				
Yhteiset palvelut	Sairauspoissaolojen vähentyminen			•	
	Hankintojen YrVA	•			
Hyvinvointi ja sivistys	Koulunkäynnistä pitäminen (8. ja 9. lk)		•		
	Yksinäiseksi tuntevien osuus (8. ja 9. lk)			•	
Elinvoima ja kaupunkikehitys	Korjausvelan määrä (katuinfra)	•			
	Yritysassiakkaiden tyytyväisyys	•			

5. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut tässä luvussa talousarviossa esitettyjen toimialan perustehtävän ja strategian mukaisten talousarviotavoitteiden toteutumista sekä talousarvion euromääräistä noudattamista. Arvioinnissa on hyödynnetty tilinpäätöksessä raportoituja toteumatietoja.

Tarkastuslautakunta on antanut kokonaisarvionsa toimialojen tavoitteiden toteutumisesta asteikolla 1-5, jossa parasta arvosanaa kuvaa viisi vihreällä värillä olevaa pallosymbolia (toiseksi parasta neljä jne.).

Yhteiset palvelut

Yhteiset palvelut koostuvat konsernijohtosta, konsernipalveluista sekä kaupungin yhteisistä keskitetyistä toiminnoista. Yhteisten palvelujen talousarvio toteutui 3,7 milj. euroa budjetoitua parempana. Alitus tulee pääosin konsernin yhteisistä menoista, joissa on varauksia odottamattomiin menoeriin ja normaalioloissa määrärahavarauksia ei tarvitse käyttää.

Viestinnän ja markkinoinnin, matkailun, tapahtumapalveluiden ja asiakaspalvelun vastuualueilla toiminnan painopisteenä on ollut aktiivisen viestinnän ohella kaupungin palveluiden tehokas markkinointi ja myynti sekä kaupungin elävöittäminen. Kaupunkikonsernin uutta viestintäohjetta on jalkautettu koulutusten kautta. Markkinoinnissa ja viestinnässä on erityisesti panostettu some-näkyvyyteen sekä videotuotantoihin. Yhteistyötä on tehty alueen ja seudun yritysten, Imatran kaupungin sekä yliopiston kanssa.

Asiakaspalvelun monikanavaisuutta on lisätty avaamalla chat-palvelu Asiakaspalvelukeskus Winkissä, kirjastossa, matkailussa ja erillisissä asiantuntijaryhmissä. Winkki palvelee kuntalaisia, vierailijoita, kaupungin sidosryhmiä sekä kaupungin omia toimialoja Lappeenrannan kaupungin palveluihin liittyvissä kysymyksissä. Winkin myynti ylitti miljoonan euron rajan vuonna 2019. **Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Winkin toiminnan kehittäminen on onnistunut hyvin.**

Osallisuustyön kehittäminen on käynnissä ja tilinpäätöstiedon mukaan se on osa valmisteluprosessia

kaikilla toimialoilla. Tapahtumatoiminnan strategista kehittämistä ja tapahtumainfran kehittämistä sekä uuden tapahtumakumppanuusmallin täytäntöönpanoa on viety eteenpäin. Tapahtumajärjestäjille osoitettu palautekysely on vahvistanut uuden kumppanuusmallin toimivuuden. **Tarkastuslautakunnan mielestä osallisuustyö edistää kaupungin elinvoiman vahvistamista. Sidosryhmien mukaan ottaminen edesauttaa saavuttamaan uusia onnistumisia.**

Kotimaan markkinointiin on panostettu ja kotimaisten matkailijoiden määrät ovat kasvaneet tasaisesti koko vuoden. Kansainvälistä matkailumarkkinointia on myös kehitetty, ja kansainvälisiä tilaisuuksia on ollut vuoden aikana mm. Venäjän, Kiinan ja useiden maiden suurlähettiläiden kanssa. Saimaa-sopimus vuosille 2020 - 2025 on allekirjoitettu ja markkinointia edistetty sidosryhmien kanssa. Saimaa-sopimuksessa sopimusosapuolet sitoutuvat eteläisen Saimaan alueen kansainväliseen ja kotimaan yhteismarkkinointiin. Yhteistyöllä tavoitellaan myös matkailuyritysten yhteistyön ja verkostoitumisen lisäämistä sekä siitä seuraavaa matkailun kasvua ja palvelutarjonnan kehittymistä Saimaan alueella. Lappeenrannan lentoyhteydet ovat matkailumarkkinoinnin keskiössä ja yhteistyötä kehitetään Ryanairin lisäksi lentokenttien kanssa.

Lentoliikenne ja sen tukeminen on viime vuoden aikana herättänyt Lappeenrannassa keskustelua kuntalaisten ja luottamushenkilöiden parissa. Saimaan lentoasema säätiö sr -konserni on paikallinen matkailun edistämisen toimija. Kaupunki on osallistunut aktiivisesti lentoliikenteen edistämiseen lentoyhtiöiden kanssa tehtävällä markkinointiyhteistyöllä.

Matkustajamäärien kehitys, henkilöstömäärä (Lpr kaupungin tilinpäätösten 2015 - 2019 mukaan) sekä Lappeenrannan kaupungin ja valtion/liikenne- ja viestintäministeriön maksamat tuet lentoliikenteelle näkyvät seuraavasta taulukosta.

Vuosi	Kaupungin maksama tuki €	H:löstö keskim.	Matkustaja-määrä	Valtion maksama tuki €
2011	350 000		116 267	
2012	500 000		93 762	
2013	500 000		98 300	
2014	500 000		89 551	
2015	887 089	11	35 972	
2016	500 000	11	4 941	1 000 000
2017	645 000	11	6 216	1 000 000
2018	400 000	13	33 489	1 090 000
2019	1 340 647	18	83 110	820 000
Yht.	5 622 736		561 608	3 910 000

Matkustajamäärien väheneminen vuoden 2015 aikana ja jälkeen johtuu Ryanairin lentojen loppumisesta. Tämän jälkeen vuoden 2015 lopulla perustettiin Saimaan lentoasema säätiö sr -konserni, ja lentoaseman henkilöstö siirtyi konsernin palvelukseen Finavia Oyj:ltä.

Vuoden 2020 tavoite on 150 000 matkustajaa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoite oli jo lähtökohtaisesti kunnianhimoinen ja alkuvuoden koronaviruspandemia on pysäyttänyt lentoliikenteen. Kaupungin maksamat tuet on käytettävä tehokkaasti, jotta matkustajamäärä pystytään lähes tuplaamaan tavoitteen mukaisesti. Vuoden 2019 matkustajamäärien kasvu oli merkittävä, VisitFinland osaltaan panosti määrän kasvattamiseen.

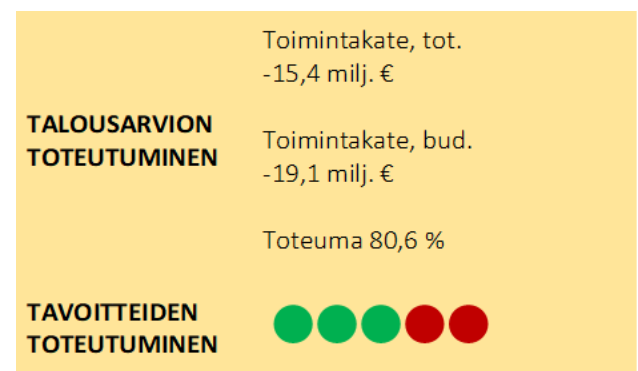
Asiakirjahallinnossa on jatkettu M-Files -järjestelmän kehittämistä ja sen koulutusta. Tekeillä on kaksi integraatiota operatiivisiin järjestelmiin, jotka mahdollistavat tiedon säilyttämisen sähköisesti M-Filesissa. Pysyvään sähköiseen säilytykseen on saatu lupa. Lisäksi tehtiin mittava arkistonsiirto, jonka seurauksena voitiin luopua vuokralla olleesta arkistotilasta. **Tarkastuslautakunta totesi edellisessä arviointikertomuksessa, että M-Files -järjestelmä oli edelleen monilta osin puutteellinen. Asiaa on päättyneellä tilikaudella edistetty, vaikka tekemistä on edelleen. Toimialojen tulee varmistaa, että kaikki voimassaolevat sopimukset vietään järjestelmään.**

Talous, rahoitus ja tietohallinto -yksikössä taloushallinnon henkilöstöllä oli merkittävä rooli päivitetyn kirjanpitojärjestelmän käyttöönotossa. Tiedolla johtamisen mahdollisuudet kaupunkiorganisaatiossa paranivat, kun käyttöön otettiin Microsoftin

Power BI-järjestelmä. ICT-tukipalvelut on tuottanut vuoden 2019 alusta alkaen Meidän IT ja talous Oy (Meita Oy). Tilikaudella valmisteltiin verkkosivuston uudistusta, Microsoft Office 365 -palveluiden käyttöönottoa sekä tuettiin eri toimialoja erilaisissa ohjelmistojen uudistus- ja kehittämisprojekteissa. Tietoturvan ja tietosuojan kehittämiseksi käynnistettiin sisäinen toiminnan arviointi. **Kehittämistoimenpiteitä ja muutoksia on tehty paljon, ja niiltä odotetaan tuloksellisuutta tulevaisuudessa. Tarkastuslautakunta odottaa seuraavassa tilinpäätöksessä tietoja, miten tietojärjestelmiin liittyvissä kehittämishankkeissa on onnistuttu.**

Strategiatyö, työllisyys, hyvinvointi ja terveyden edistäminen: Vuonna 2019 hyväksyttiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Sen toteuttamisesta vastaavat kunnat, Eksote ja järjestöt yhteistyössä. Työllisyyden edistämisen keskiössä olivat edelleen nuoret sekä pitkäaikais- ja rakennetyöttömät. Työttömyysaste laski ja oli joulukuussa 11,2 %. Hyviä tuloksia on tilinpäätöksen mukaan saatu erityisesti yli vuoden työttömänä olleiden tuloksissa. Työmarkkinatuen kuntaosuus laski edelleen, vuonna 2019 kaupungin osuus oli noin 4,85 milj. euroa. Yhteistyön TE-keskuksen kanssa on kerrottu toimivan hyvin. Työtä tehdään yhteistyössä TE-palvelujen, Eksoten ja Etelä-Karjalan kuntien välisen kumppanuussopimuksen kautta. Työllisyyden edistämässä on tiivistetty yhteistyötä myös alueen yrittäjäjärjestöjen ja yrittäjien kanssa, mutta ongelmana on, että kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, koska yritysalamä tarvitsee erilaisia osaajia, mitä on tarjolla. Oppisopimuskoulutusta tarvittaisiin enemmän.

Lappeenranta-sopimus on päivitetty ja hyväksytty kaupunginvaltuustossa 30.9.2019. Lappeenranta-sopimus kattaa kaupunkiorganisaation lisäksi soveltuvin osin myös muut Lappeenranta -konsernin yksiköt.

Johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta arvioi vuositavoitteista toteutuneen yli puolet. Tavoitteiden toteutumisen raportointia tulisi edelleen kehittää. Kun tavoitteelle on asetettu mittari, tulisi tilinpäätöksessä raportoida mittariin perustuen.

Tietojärjestelmiin liittyviä kehittämistoimenpiteitä ja muutoksia on tehty paljon, ja niiltä odotetaan tuloksellisuutta tulevaisuudessa. Tarkastuslautakunta odottaa seuraavassa tilinpäätöksessä tietoja, miten tietojärjestelmiin liittyvissä kehittämishankkeissa ja käyttöönotossa on onnistuttu.

Työllistämistoimenpiteet ovat olleet tuloksellisia ja yhteistyötä on tehty useiden sidosryhmien kanssa. Koronaviruspandemia tulee vaikuttamaan talouden kautta työllisyyteen negatiivisesti. Työllisyyden edistämisen toimenpiteet ovat aivan keskiössä myös tulevana vuosina.

Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut

Lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten palvelut saavutti tavoitteensa ja alitti toimintakatteensa noin 1 %:lla.

Varhaiskasvatuksessa on varhaiskasvatuslain tuomien muutosten sekä varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönoton jälkeen tavoitteena ollut vahvistaa toimintakulttuuria, joka tukee paitsi lasten myös henkilöstön psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä tarjoaa ratkaisukeskeisiä onnistumisen kokemuksia. Kehittäminen on tapahtunut pääsääntöisesti hankerahoituksella ja henkilöstöä kouluttamalla. **Tilinpäätöksessä on raportoitu useista hankkeista, mikä on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvä merkki siitä, että hankerahoitusta on aktiivisesti haettu ja myös saatu. Hankkeiden parhaat käytännöt on tärkeää ottaa osaksi pysyvää toimintaa myös sen jälkeen, kun hankerahoitus päättyy.**

Eduskunta on asettanut tavoitteeksi varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisen vuoteen 2020 mennessä vähintään 95 prosenttiin nelivuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista. Lappeenrannassa osallistumisaste oli vuoden 2019 lopussa 90,7 % kaikista viisivuotiaista ja 86,3 % neljävuotiaista. **Mielekkäät ja joustavat palvelumallit tukevat tavoitteen saavuttamista, joten vaihtoehtoisia hoitomuotoja tulee olla riittävästi tarjolla. Kaupungilla on vielä tekemistä, että valtakunnallinen tavoite saavutetaan.**

Viime vuosina syntyneiden ikäluokat ovat olleet pienempiä aiempiin vuosiin verrattuna. Tämä näkyy kysynnän vähenemisenä tulevaisuudessa. Toisaalta kokoikäisen subjektiivisen oikeuden palauttaminen tullee lisäämään lasten varhaiskasvatuksessa oloaika. **Palveluverkkotarkastelua onkin syytä ylläpitää jatkuvasti. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan palvelutarpeeseen vaikuttaa tällä hetkellä monta asiaa, joista ei ole varmuutta. Sekä kysyntää kasvattavia että laskevia tekijöitä on lukuksia.**

Perusopetuksessa laajennettiin uuden opetussuunnitelman noudattamista 9-luokkalaisiin. Perusopetuksen strategian mukaista työtä jatkettiin. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo opetuksen laadussa ja oppilaiden välillä ovat olleet keskiössä.

Myös perusopetuksessa on hankkeissa tehty kehittämistyötä. Kaupungin strategiarahalla on jatkettu useita kehittämishankkeita. Valtakunnallista huomioita ovat saaneet mm. LUT Junior University Lappeenranta, Lukeva Lappeenranta sekä Motorisen oppimisen tukeminen -hankkeet. Lisäksi Liikkuva koulu -hankkeella sekä koululiikunnanohjaajien ja koulufysioterapeuttien hyödyntäminen kouluissa on ollut tilinpäätöksen mukaan menestys. Hankkeille pyritään etsimään valtakunnallisia lisärahoituskanavia ja hyviä tuloksia pyritään juurruttamaan osaksi perustoimintaa. **Lappeenranta Junior University, yliopiston kanssa tehty yhteinen polku, alkaa jo esikoulusta. Tämä on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hieno hanke, joka kannustaa tutkivaan oppimiseen jo lapsesta alkaen.**

Strategian toteuttamisen tunnuslukuina seurataan mm. kouluterveyskyselyn tuloksia. Tutkimusten perusteella hyvinvoiva lapsi oppii parhaiten. Keväällä 2019 toteutetun kouluterveyskyselyn perusteella Lappeenrannan koululaisten hyvinvointi on 8. ja 9. luokkalaisten osalta monilla osa-alueilla maan kärkeä, kun vertailussa on mukana samankokoiset ja suuremmat kaupungit. 4. ja 5. luokkalaisten tulokset ovat vertailuaineiston keskiarvon tuntumassa. Myös fyysisen aktiivisuuden MOVE-testit osoittavat, että kaupungin 5. ja 8. luokkalaisten fyysinen kunto ja suorituskyky ovat testien perusteella maan keskitasoa tai hieman sen yläpuolella.

Asiakastyytyväisyyttä mitataan vuosittain 2-, 4- ja 9-luokkalaisten vanhemmille osoitetulla kyselyllä. Tulokset ovat keskimäärin hyvät, mutta ongelmana on vastausprosentin alaisuus. Henkilöstön työhyvinvointikyselyssä kaikkien kysymysten keskiarvo on säilynyt lähes samana seurantavuosina ollen noin 3,75 asteikolla 1-5. Sairauspoissaolot ovat kasvaneet edelliseen vuoden 2019 aikana verrattuna edelliseen vuoteen. Sairauspoissaoloja oli vuonna 2019 keskimäärin 14,9 päivää/henkilö kun vastaava luku oli vuonna 2018 keskimäärin 13,7 päivää.

Perusopetuksen kustannusvertailussa Lappeenranta oli vertailukuntien tasolla viimeisimmässä vertailussa (lähde: Kouluikkuna).

Perusopetus, käyttömenot eur/oppilas	2016	2017	2018
Lappeenranta	8268	7888	7929
Verrokkikuntien ka.	8037	7850	7976

Lukiokoulutus oli yksi tarkastuslautakunnan painopistealue päättäneellä tilikaudella. Lukiokoulutukseen on kohdistunut vuoden 2019 aikana valtakunnan tasolta lähteviä isoja muutoksia. Lukiolakia on uusittu ja uuden lukion opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu. Paikallisen opetussuunnitelman valmistelu on aloitettu lukioissa siten, että se otetaan käyttöön lukuvuoden 2021 - 2022 alusta lukien.

Tiedelukion valmistelu on työn alla. Kimpisen lukion, Lyseon lukion ja IB-lukion oppilaiden on mahdollista tulevaisuudessa saada tiedeaineiden syvempää opetusta. Lappeenrannan nykyisen strategian Kasvu ja osaamista -erillisohjelmassa on painotettu Junior University -toimintaa, jonka luonnollinen jatke lukioden tiedelinja tulisi olemaan. Lukio-koulutuksessa on alettu kehittää myös työelämä-lähtöistä otetta. Työnantajien ja yhteisöjen kanssa pyritään yhteistyöhön.

Viimeisin kouluterveyskysely osoittaa, että lukiolaiset voivat pääosin hyvin ja paremmin kuin Suomessa keskimäärin. Erityisen tuen järjestäminen on lukiolaissa nyt ensimmäistä kertaa, mutta Lappeenrannassa on ollut jo vuosia erityisen tuen palvelut käytössä. Opettajien työhyvinvoinnissa on vuosivaihtelua, tulokset ovat olleet välillä 3,31 - 3,77 viime vuosina.

Lukion kustannusvertailussa Lappeenrannan opiskelijakohtaiset käyttömenot olivat 287 euroa suuremmat kuin verrokeissa keskimäärin (edellisenä vertailuvuonna +428 euroa).

Perusopetus, käyttömenot eur/oppilas	2016	2017	2018
Lappeenranta	7449	6905	6772
Verrokkikuntien ka.	6472	6477	6485

Lappeenrannan lukiokoulutuksen strateginen kehittämissuunnitelma on laadittu, jossa tavoitteena on Suomen paras lukiokoulutus 2022. Toistaiseksi yo-kirjoitusten tulokset ovat olleet hieman maan keskiarvoa heikommalla. Tavoite on siis varsin kunnianhimoinen. Tarkastuslautakunta kannustaa tavoittelevaan parhaita tuloksia ja odottaa myöhemmin tietoja onnistumisesta.

Nuorisotoimessa edistettiin nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tuettiin yhteisöllisyyttä ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Strategiarahoituksen turvin palkattiin osallisuuskoordinaattori kehittämään ja kokeilemaan uudenlaisia osallistumisen ja vaikuttamisen menetelmiä. Nuorten harrastamiseen liittyvää koordinoitua kehitystä edelleen ja selvitetään vaihtoehtoja harrastepassin ja harrastekalenterin toteuttamiseksi. Lastenkulttuurikeskus Metku sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinointi on kuulunut nuorisotoimen vastuulle vuonna 2019.

Ohjaamatoimintaa on jatkettu strategiarahoituksen turvin. Koulunuorisotyötä on tehty strategiarahoituksella yläkouluilla, sekä vuonna 2019 myös ammattiopisto Sampoissa. Nuorisotilojen kävijämäärät nousivat edellisvuodesta 32 %. Lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto ovat toimineet suunnitellusti.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -96,6 milj. €
	Toimintakate, bud. -97,4 milj. €
	Toteuma 99,2 %

Kulttuuripalvelut

Kirjastopalveluissa kokonaislainaus kääntyi monen loivan laskuvuoden jälkeen nousuun (+1,48 % vuoteen 2018 verrattuna) ja kirjaston tapahtumatoiminta jatkui vilkkaana. Kirjasto on panostanut e-aineistoihin, sähköisiin palveluihin ja mediaohjaukseen. Omatoimiasiointi kuudessa lähikirjastossa on parantanut palvelujen saatavuutta. E-aineistojen lainausluvut kasvavat vuosi vuodelta. **Vaikka e-aineistojen lainausmäärät kasvavat, tulee perinteinen kirja lainauslukujen valossa säilyttämään asemansa vielä pitkään. Tarkastuslautakunta pitää**

tärkeänä, että perinteisiä lukumahdollisuuksia ylläpidetään jatkossakin, koska kaikki eivät koe e-aineistoa mielekkääksi vaihtoehtoksi.

Museo oli yksi tarkastuslautakunnan painopistealue tilikauden 2019 arvioinnissa. Museot toteuttivat näyttelyt ja ohjelmistot suunnitellusti vuoden aikana. Peruskorjattu ratsuväkimuseo avattiin yleisölle juhannusviikolla uudella näyttelyllä. Etelä-Karjalan museon itäsiiven sisäilmaongelman poistamiseksi alettiin tehdä suunnitelmia ja aikataulua vuoden 2020 toimenpiteille.

Uusi museolaki tuli voimaan 1.1.2020. Maakunta- ja aluetaidemuseot lakkaavat ja tilalle tulevat alueelliset vastuumuseot. Alueellisen vastuumuseon nimeksi sekä henkilöstö- ja rahoitusresursseja haettiin vuoden 2019 aikana, ja myönteiset päätökset saatiin loppuvuodesta. Muutokset mahdollistivat kahden asiantuntijan lisäyksen tehtäväalueelle: arkeologi ja rakennustutkija.

Museo on panostanut asiakaslähtöisyyteen ja paikallisuuteen. Asiakkaat olivat kokoamassa ja valitsemassa loppusyksyn 2019 *Taasha myö tavattii -tuutha sie vastakii* -valokuvanäyttelyn kuvia, joka kuvaa Lappeenrannan kehitystä maakunnan keskustaajamaksi. Paikallisuus sai kuntalaiset liikkeelle: museossa oli kävijöitä vuonna 2019 yht. 61 177, vuotta aiemmin kävijöitä oli runsaat 37 000.

Vastuualueella kilpailutettiin onnistuneesti uusi museotietojärjestelmä. Museokortin suosio lisääntyi tilikaudella. Ihmiset ovat kiinnostuneet myös valtakunnallisen Finna-portaalin materiaaleista, käytännöt verkossa ovat lisääntyneet. **Museon toiminta on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kehittänyt suotuisasti.**

Lappeenrannan kaupunginorkesteri järjesti kaikkiaan 46 eri konserttia, joissa kuulijoita oli yhteensä 14 124 kuulijaa. Kasvua edellisvuoteen oli noin 2 000. Toiminta on ollut monipuolista ja yleisössä on ollut eri ikäryhmiä. Viime vuonna julkaistiin neljäs cd-levy, Saimaa Seasons. Pääsylipputulot ovat myös kasvaneet.

Teatteri jäi tavoitteestaan niin katsojaluvuissa kuin euroissakin. Juhlavuoden ohjelmisto ei keväällä saavuttanut toivottua tulosta. Syksyllä esitetty tuotanto Cabaret toi kuitenkin teatterille hyvää palautetta ja saavutti asetetut katsojatavoitteensa. Vierailuesitykset monipuolistivat ohjelmistotarjon-

taa. Asiakaspalvelukeskus Winkissä panostettiin erityisesti teatterin ryhmämyyntiin.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot.
	-9,6 milj. €
	Toimintakate, bud.
	-9,8 milj. €
	Toteuma 98,0 %

Liikuntapalvelut

Liikuntatoimen palvelut sekä toiminta järjestettiin suunnitelman mukaisina. Vastuualueen tulot toteutuivat suunniteltua suurempina. Toimintakuluja lisäsivät runsasluminen talvi. ”Liikkumisohjelma 2025 - Myö liikutaa” valmistui ja hyväksyttiin. Hankkeiden avulla kehitettiin Liikkuvaa koulua, Ikäihmisten liikuntaa sekä maahanmuuttajien kotoutumista liikunnan avulla. Liikuntajärjestöjen kanssa järjestettiin yhteisiä tapaamisia. Uusittu keilahalli - urheilutalo otettiin käyttöön ja vuoden aikana rakennetut lähiliikuntapaikat saavuttivat suuren suosion kuntalaisten piirissä. Yleisurheiluväki kokoontui kesällä Lappeenrannassa järjestettyihin Kalevan kisoihin. Vaikka säät eivät suosineet kilpailuja, tapahtumat onnistuivat hyvin.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot.
	-8,0 milj. €
	Toimintakate, bud.
	-8,1 milj. €
	Toteuma 99,8 %

Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut yhteensä

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot.
	-116,4 milj. €
	Toimintakate, bud.
	-118,0 milj. €
	Toteuma 98,9 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Johtopäätökset ja suositukset

Toimialan taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Tarkastuslautakunta arvioi toiminnallisista vuositavoitteista toteutuneen noin puolet. Tilinpäätöksessä on esitetty keskeisimpiä tuloksia, mutta ne eivät paikoin liity tavoitteeseen mitenkään. Näin ollen osaa toimialakohtaisista erillisohjelmiin ja kehittämisohjelmiin liittyvistä vuositavoitteiden toteutumisesta ei voitu arvioida lainkaan.

Tarkastuslautakunnan mielestä toimialan palveluissa oli hyviä onnistumisia ja kehittämistoimia, joilla tähdätään myös tulevaisuudessa kuntalaisten parempaan hyvinvointiin.

Palveluverkkotarkastelun on aiheellista olla jatkuvaa ja kriittistä. Sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen puolelta voidaan tunnistaa useita muuttujia, jotka vaikuttavat palvelutarpeeseen tavalla tai toisella.

Sosiaali- ja terveystoimi

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, Eksote, järjestää erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon, kansanterveystyön ja sosiaalihuollon sekä ehkäisevän työn lakisääteiset palvelut. Jäsenkunnat sopivat alkuvuodesta perussopimuksen ja maksuosuusmallin uudistuksesta. Maksuosuusmallin uudistuksesta ei päästy yhteisymmärrykseen, mutta perussopimus uudistettiin ja se hyväksyttiin Lappeenrannan osalta kaupunginvaltuustossa 9.12.2019. Uudistettu perussopimus tuli voimaan 1.1.2020 ja se vastaa kuntalain vaatimuksia ja antaa paremmat edellytykset kuntien omistajaohjaukselle.

Eksoten taseeseen on kertynyt kattamatonta alijäämää (ml. ylijäämää vastaavaksi luettavat erät) 11,6 milj. euroa. Lappeenrannan kaupunginhallitus oli edellyttänyt, että Eksote laatii uskottavan suunnitelman siitä, ettei kuntayhtymän taseessa ole vuoden 2020 lopussa merkittävää alijäämäkertymää ja että tavoitteeseen päästään ilman jäsenkuntien maksuosuuksien olennaisia korotuksia.

Kuntayhtymässä käynnistettiin yt-neuvottelut. Sen johdossa on myös tapahtunut henkilöstövaihdoksia, jonka seurauksena on käynnistetty strategian ja organisaation uudistaminen. Lisäksi Eksotella on ollut haasteita rahoituksen riittävyydessä. Muun muassa yhteispäivystyksen toimivuudessa ja henkilöstön rekrytoinnissa on ollut suuria haasteita etenkin alkuvuodesta. Lääkärivajeesta alueella on kärsitty jo pitkään. Palvelut ovat toteutuneet kuitenkin pääosin palvelutakuun mukaisesti.

Lappeenrannan kaupungin maksuosuus vuodelle 2019 oli tilinpäätöksen mukaan 245,6 milj. euroa. Talous toteutui 3,5 milj. euroa parempana johtuen kuntien välisen clearing-varauksen purkamisesta. Eksoten oma vuoden 2019 tulos oli 6,7 milj. euroa käyttösuunnitelmaa parempi. Alkujaan budjetin oli ennustettu olevan 7,9 milj. euroa alijäämäinen, mutta tilikauden alijäämä saatiin painettua 1,2 milj. euroon.

Vastuu Lappeenrannan kaupungin sopimus- ja omistajaohjauksesta on vuonna 2019 kuulunut kaupunginhallitukselle. Palvelusopimuksen edellyttämät tietojenvaihto ja talousraportointi ovat toteutuneet suunnitellusti. **Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan Eksoten ohjaus on nyt selkeästi toimivampaa ja uusi perussopimus on**

kaupungin kannalta tarkoituksenmukainen. Yhteistyö kuntayhtymän kanssa on toiminut sujuvasti.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -245,6 milj. €
	Toimintakate, bud. -249,1 milj. €
	Toteuma 98,6 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Johtopäätökset ja suositukset

Sosiaali- ja terveystoimi kokonaisuutena alitti budjettinsa sekä omassa toiminnassa että Eksotelta ostoissa. Toimialan toimintakate toteutui 98,6-prosenttisesti, mikä on positiivinen saavutus. Tarkastuslautakunta oli edellisessä arviointikertomuksessaan huolissaan Eksoten tilanteesta. Nyt voitaneen todeta, että tilanne on alkanut korjautua ja oikeaan suuntaan ollaan menossa. Kaupungin kannalta on tärkeää, että Eksote onnistuu alijäämien kattamisessa siten, että jäsenkuntien maksuosuudet eivät merkittävästi kasva.

Elinvoima ja kaupunkikehitys

Elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimiala tuottaa palveluja asukkaiden ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Toimialan keskeisiin palveluihin kuuluvat elinkeino- ja yrityspalvelut, Greenreality-palvelut, maankäytön suunnittelu, maapolitiikan hoito, paikakatietopalvelut, asumisen ja rakentamisen viranomaistehtävät, kaupungin omassa palvelutuotannossa olevat rakennukset, yhdyskuntatekniikan järjestäminen sekä joukkoliikenne ja koulukuljetukset. Lisäksi toimialan tehtäviin kuuluvat maaseutuhallinnon, ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävät. Toimialan talous toteutui ennakoitua parempana.

Yrityspalveluissa toimintoja on uudelleenorganoitu. Uusyrityskeskus Wirma yrityspalvelut on kaupungin omaa toimintaa. Wirman ja Business Millin yhteistyötä syvennettiin Wirma yrityspalveluiden laajentuessa kampusalueelle. Wirman ja Business Millin päätavoite on luoda yrityksille edellytyksiä kannattavaan ja kasvavaan liiketoimintaan ja sitä kautta lisätä työpaikkoja alueelle.

Toimialan omaa hanketoimintaa jatkettiin vihreän tulevaisuuden kehitys- ja hanketoiminnan osalta pääsääntöisesti Greenreality-palvelut yksikössä. Wirma yrityspalveluiden alla on muut elinkeinopoliittiset yrityskehityshankkeet. Hanketoiminnan tavoitteena on kaupungin vihreyden lisääminen sekä uusien yritysten ja olemassa olevien yritysten uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittäminen.

Toimialalla otettiin käyttöön kumppanuusmalli, jossa määriteltiin tärkeimmät yritysasiakkaat ja nimettiin asiakasvastaavat.

Lappeenrantaan perustettiin vuonna 2019 yhteensä 307 yritystä, mikä on 2 % vähemmän kuin edellisvuonna. Tilinpäätöksen mukaan selkein ilmiö oli ns. kevytyrittäjyyspalveluiden huima lisääntyminen, jotka eivät näy perustettujen yritysten tilastoissa. Wirman tuella perustettiin 80 uutta yritystä, jossa on 15 % laskua edellisvuoteen. Kaikista alueelle perustetuista yrityksistä noin 26 % käytti Wirman palveluita. Uusien yritysten työllisyysvaikutuksen alueelle arvioidaan olevan vuonna 2019 noin 110 uutta työpaikkaa. Business Mill -palvelun työllisyysvaikutusten arvio on vielä kesken, mutta tilinpäätöksen mukaan arvio on 26 henkilötyövuotta.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan Hankinnat Etelä-Karjalassa haltuun -projektilla on saatu tehostettua hankintojen suunnittelua. Markkina- vuoropuheluiden pitämisellä ja vuorovaikutteisuuden lisäämisellä yrittäjät osaavat varautua paremmin tuleviin tarjouspyyntöihin ja näin aktivoidaan paikallisia yrittäjiä osallistumaan kilpailutuksiin. **Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan yrittäjien asenne kaupunkiin päin on parantunut. On tärkeää pitää yrittäjiin yhteyttä ja pitää yllä matalan kynnyksen toimintaa ja vuorovaikutusta.** Elinvoimaisen kaupungin menestys perustuu toimivaan kumppanuuteen alueen yritysten, oppilaitosten ja yhteisöjen kanssa.

Matkailussa tarvitaan matkailukohteiden kehittämistä, uusia matkailutuotteita ja Saimaa-yhteistyötä. Kohteista tulee tiedottaa tuloksellisesti. Seudulla on tärkeää varmistaa, että matkailijalla on käytössään kattava seutuinfo ja joustavat kulkumahdollisuudet. **Esimerkiksi lentokentän taksiliikenteen ja palvelujen kehittäminen ovat asioita, joita tulisi edistää jatkossa.**

Kaupunkisuunnittelun painopiste on ollut keskustan kehittämiseen liittyvissä asemakaavamuutoksissa sekä keskusta-alueen lähiväyhykkeen kehittämishankkeissa. Tilinpäätöksessä on lueteltu useita eteenpäin menneitä hankkeita sekä hyväksytyjä kaavamuutoksia. Pysäköintiselvitys, keskusta-alueen kaupallinen selvitys ja modernin arkkitehtuurin selvitys valmistuivat tilikaudella. Pysäköintipolitiikkaa ei toistaiseksi ole ratkaistu. **Kaupungin strateginen tavoite on tiivistää kaupunkirakennetta. Jos kaupunki ei kasva samaa tahtia, mikä on tiivistämisen edellytys, on strategiaa tältä osin ehkä haasteellista toteuttaa.**

Maaomaisuuden hallinta luovutti rakentajille 23 omakotitonttia, 3 rivitalotonttia ja 13 yritystonttia. Valmiin kunnallistekniikan piiristä on yksityisiltä maanomistajilta ostettu kiinteistöjä sekä Lappeenrannan että Joutsenon keskustaajamista. Pilaantuneita maita kunnostettiin Mustolassa sekä pienissä kohteissa ympäri kaupunkia puistoissa ja ranta-alueilla.

Kadut ja ympäristö -vastuualueella on noudatettu suunniteltua työohjelmaa keskittyen liikenneturvallisuutta parantaviin sekä korjausvelkaa vähentäviin kohteisiin. Vuonna 2019 ei tapahtunut yhtään kuolemaan johtanutta onnettomuutta kaupungin

katuverkolla. Korjausvelan hallinnassa (katuinfra) on pysytty tavoitteessa.

Paikallisliikenteen matkustajamäärä nousi vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna 5,8 %. Tämä on hyvä suunta ja osittain varmastikin joukkoliikennepoliittisen ohjelman uusimisen seurausta. Paikallisliikenteen kilpailuttamisen seurauksena hinnat tulivat hieman nousemaan edellisestä sopimuskaudesta.

Kadut ja ympäristö -vastuualue piti alkuvuonna 2019 koko vastuualuetta koskevat yhteistoimintaneuvottelut. Neuvotteluiden lopputuloksena irtisanottiin kahdeksan henkilöä sekä lopetettiin korjaamotoiminnot omana työnä. **Tarkastuslautakunta kysyy, mitä positiivisia vaikutuksia saavutetaan korjaamotoiminnan ulkoistamisesta ja millaisia vaikutuksia irtisanomisilla on palvelutuotantoon jatkossa?**

Hulevesijärjestelmä siirtyi vuoden 2019 alusta kaupungin omistukseen. Hulevesi-investointeihin varattu miljoona euroa ylittyi noin 540 000 eurolla, mikä on katettu yhdyskuntatekniikan muusta rakentamisesta.

Yksityistiet ovat monin tavoin merkittäviä yhteiskunnalle. Yksityisteillä on paljon muitakin käyttäjiä kuin tien vaikutuspiirissä asuvat (mm. jokamiehen oikeudella liikkuvat, läpikulkuliikennettä, koulukuljetuksia, linja-autoliikennettä, kodinhoitajat, posti, loma-asukkaat ja teollisuuslaitokset). Esimerkiksi metsäteollisuus hakee puutavaraa yksityisteitä pitkin.

Vuonna 2019 yksityistieavustuksiin varattua määrärahaa oli 347 000 €. Kaikki avustuskriteerit täyttävät tiet saivat avustusta. Myönnetty talvi- ja kesäkunnossapitoavustus oli yhteensä 555 - 595 €/km kun Suomessa keskimääräiset kunnossapitokustannukset ovat 1100 - 1200 €/km. **Yksityisteiden avustuspääräraha on jo vuodesta 2014 lähtien ollut alhaisella tasolla. Jos sitä edelleen lasketaan, voi asukkaille ja elinkeinoelämälle tulla ongelmia.**

Projektitoiminta ja Greenreality -palveluissa käynnistettiin ilmasto-ohjelman laadinta kaupungille. Pien-Saimaan ja muiden vesistöjen kunnostustoimenpiteitä jatkettiin. Lappeenranta sijoittui EU Green Leaf -kilpailussa (Euroopan vihrein kaupunki) kolmanneksi. Green Leaf -titteliä päätettiin hakea uudestaan vuodeksi 2021.

Tarkastuslautakunta onnittelee asianomaisia toimijoita siitä hyvästä työstä, joka on palkintosisjalle sijoittumisen taustalla.

Rakennusvalvonnan vastuualue on saattamassa rakennusrekisteriä ajan tasalle. Työ on alkanut jo vuonna 2016 ja jatkuu edelleen. Työmäärä on suuri ja tarkoittaa käytännössä kaikkien rakennusten tarkastelua. Työ on tilinpäätöksen mukaan edistynyt kuitenkin odotusten mukaisesti, vaikka tulostavoitetta ei ole saavutettu. Rakennusvalvonnan toiminta toteutui ennakoidusti, mutta taloustavoitetta ei saavutettu. Toimintakatetavoitteesta jäätiin 84 000 euroa. Rakennusvalvonnan tuotot riippuvat myönnetyistä rakennus- ym. luvista ja näin ollen vastuualueen tuottojen kertyminen on kiinni myös rakentamiseen liittyvistä trendeistä. Suurien hankkeiden aloittaminen ei toteutunut vuonna 2019.

Tilakeskus: Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy teki vuonna 2017 Lappeenrannan kaupungin kanssa sopimuksen toimitilojen hallinnoinnista ja hoidosta. Yhtiö sai verohallinnolta ennakkoratkaisun eräisiin

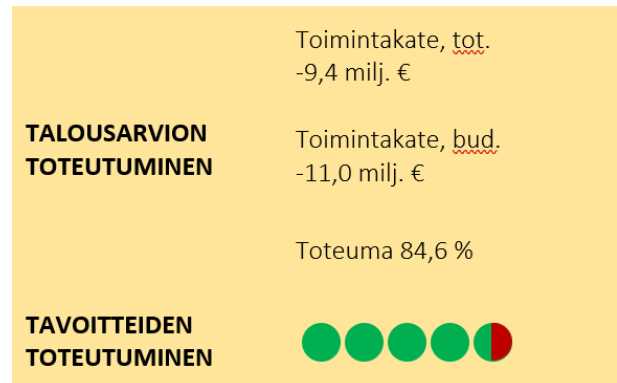
verotuksellisiin kysymyksiin vuonna 2017. Oikeusprosessi jatkui ylempiin oikeuksiin valittamisella ja uusilla päätöksillä. Asia on edelleen kesken ja vailla lopullista ratkaisua.

Lappeenrannan Toimitilat Oy vastaa tilakeskuksen toimintaan liittyvien vuositavoitteiden saavuttamisesta. **Kun valtuusto asettaa vuositavoitteita omalle toiminnalle yhtiön toteutettavaksi, on omistajaohjauksen oltava aktiivista.**

Lappeenrannan kaupunkikonsernin työyhteistyö "TYLLI" tuottaa infrarakennuttamisen ja suunnittelun osalta tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan hyvin valmisteltujen urakkakyselyjen ansiosta runsaasti edullisia urakkatarjouksia kaupungille ja Energiaverkot Oy:lle. Hankintojen valmistelun ammattitaito on edelleen kehittynyt, samoin investointikustannusten kohdentaminen ja seuranta. Ulkovalaistus sekä keskustan puistojen ylläpito on saanut mittauksissa parhaimpia arvosanoja vertailukaupungeista.

Lappeenrannan kaupungin kiinteistöohjelmassa esitetyt tilojen salkuttaminen, kuntoluokitus ja ylläpitoluokitus kuvaavat kaupungin omistamien rakennusten tahtotilan tulevina vuosina ja tämän pohjalta on laadittu perusparannus, peruskorjaus ja kunnossapito-ohjelmat vuosittain. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan rakennusten salkuttaminen on hyvä tapa jakaa kiinteistöomaisuus ennalta määriteltäviin ryhmiin. Salkkujakoa on kuitenkin tarve tarkastella kriittisesti ja täsmentää ja myös yhtenäistää tilakeskuksen ja Lappeenrannan Toimitilat Oy:n yhtiöiden osalta. Salkkujako on osaltaan ohjannut investointiohjelman ja vuosikorjausohjelman laatimista. Salkkujako huomioitiin myös sisäisen vuokran määrittämisessä vuoteen 2019 saakka, mutta laskentaohjeen puutteet huomattiin käytännön työssä. Sisäisen vuokran laskentaohje päivitettiin keväällä 2019 ja salkkujaon vaikutus jäi pois. Uusi sisäisen laskennan ohje otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa.

Kaupunkilaisten tyytyväisyys asuinympäristöönsä oli samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Arvosanat asteikolla 1-5 ovat vuosittain olleet 3,71 (2019); 3,70 (2018); 3,59 (2017); 3,82 (2016).

Johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta arvioi vuositavoitteista toteutuneen suurimman osan.

Kaupungin strateginen tavoite on tiivistää kaupunkirakennetta. Jos kaupunki ei kasva samaa tahtia, mikä on tiivistämisen edellytys, on strategiaa tältä osin ehkä haasteellista toteuttaa.

Tarkastuslautakunta kysyy, mitä positiivisia vaikutuksia saavutetaan korjaamotoiminnan ulkoistamisesta ja millaisia vaikutuksia Kadut ja ympäristö -vastuualueen irtisanomisilla on palvelutuotantoon jatkossa?

Kaupungissa ja sen yhteistyöverkostoissa on saatu hienoja onnistumisia aikaiseksi eri toimialoilla. Edelläkäynti ilmastotoiminnassa on hyvä esimerkki. Kaupungin tulee panostaa näkyvyyteen ja markkinointiin matkailun ja koko elinvoiman edistämiseksi sekä olla näkyvästi ylpeä saavutuksistaan.

6. Konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumisen arviointi

Kuntalain mukaan valtuusto asettaa talousarviossa ja -suunnitelmassa kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Omistajaohjauksella ja konserni-valvonnalla on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kaupunginvaltuusto asettaa talousarviossa tavoitteita myös tytäryhteisöille. Tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu vuoden aikana puolivuotiskatsauksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä.

Kuntastrategiassa tulee lain mukaan ottaa huomioon omistajapolitiikka. Omistajapolitiikassa otetaan kantaa eri yhteisöjen omistuksen tarkoitukseen sekä linjataan omistamisen tulevaisuutta. Tarkastuslautakunta arvioi tarvittaessa omistajapolitiikan tarkoituksenmukaisuutta ja sen noudattamista. **Tarkastuslautakunta toteaa, että Lappeenrannan kaupungilla ei ole vahvistettuja omistajapolitiittisia periaatteita.**

Olenneiset tapahtumat konsernirakenteessa olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat: Epäedullisten veroseuraamusten välttämiseksi Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n toiminta palautettiin kaupungin oman tilakeskuksen toiminnaksi. Saimaan talous ja tieto Oy:n toiminta fuusioitui vuoden 2019 alusta yhdessä Pohjois-Karjalan Tietotekniikkakeskus Oy:n ja Siun Talous Oy:n kanssa Meidän IT ja talous Oy:ksi. Saimaan talous ja tieto Oy purettiin yhtiönä. Saimaan Tukipalvelut Oy jakautui kahdeksi yhtiöksi, kun pesulaliiketoiminta erotettiin Etelä-Karjalan Pesula Oy:ksi. Pesulan omistus jakautuu samoin osuuksin kuin Saimaan Tukipalveluiden omistus.

Lappeenrannan Energia Oy -konserni, Lappeenrannan Toimitilat Oy -konserni sekä Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy olivat tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueita tilikaudella 2019.

Osakkuusyhteisöille, joissa kaupungilla on vähemmistöosuus, ei ole mahdollista asettaa pelkästään Lappeenrannan kaupunginvaltuuston toimesta sitovia vuositavoitteita. Tilinpäätöksessä on toteumatietoja myös niiden yhteisöjen osalta.

Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy -konsernin tavoitteena oli, että yhtiön tarjoamien vuokra-asuntojen keskivuokran tulee olla vähintään 15 % alle

kaupungin vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskivuokran. Asuntojen keskivuokra oli 10,82 eur/m²/kk, joka oli noin 21 % edullisempi kuin vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskivuokra kaupungissa. Lisäksi Asuntopalvelun asuntojen vuokriin sisältyy pääsääntöisesti sauna ja käyttövesi ilman erillistä korvausta. Yhtiölle asetettu tavoite toteutui. Tilikauden tulos oli 3,0 milj. euroa.

Lappeenrannan Energia Oy -konsernin tavoite oli tulouttaa kaupungille korkotuottona noin 7,5 milj. euroa ja osinkoina 3,7 milj. euroa eli yhteensä 11,2 milj. euroa, joten tavoite toteutui. Toteutunut liikevaihto 105,1 milj. euroa oli noin 18,6 % edellisvuotta (129,1) pienempi alittaen budjetin noin 4 milj. eurolla. Sähkön myynnin siirtyminen osakkuusyhtiö Väre Oy:lle selittää valtaosan muutoksesta. Tilinpäätöksen mukaan pääsyy tuloksen pienemiseen oli polttoaineiden hintojen voimakas nousu päästöoikeuksien hintojen nousun seurauksena. Konsernin ulkoinen lainakanta pieneni 8,5 milj. euroa. Tullevat investointipaineet ovat kuitenkin merkittävät. Lappeenrannan uuden jätevedenpuhdistamohankkeen vuosia kestänyt valmistelu on yhä kesken. Hanke on kaupungille erittäin merkittävä monella tavalla. Puhdistamon teknisiltä ratkaisuilta ja toimivuudelta on vaadittava erityistä tehokkuutta ja varmuutta.

Lappeenrannan Toimitilat Oy -konsernille asetettiin talousarviossa enemmän tavoitteita kuin muille yhteisöille. Tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen pääsääntöisesti hyvin, tai ainakin oikeansuuntaisia toimenpiteitä on tilinpäätöksen mukaan tehty. Arviointia hankaloittaa se, että tavoitteet ovat osin ilmaan jääviä ja niistä puuttuvat konkreettiset mittarit. Näin ollen myös toteumasta raportointi voi olla toimijalle haasteellista. Tärkeää on, että sisäilmaongelmiin on reagoitu. Korjausvelan kehityksestä tulisi raportoida selvemmin.

Konsernin kannattavuus on heikko. Kannattavuuden tunnuslukuja tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että konserniin kuuluu yhtiöitä, joiden toiminnot tukevat kaupungin elinkeinostrategian tavoitteita. Konsernirakenteen tarkastelua on syytä arvioida strategian ja elinvoiman näkökulmasta, vaikka konsernin tulos olisikin voitollinen. Tilikauden tulos oli 317 000 euroa.

Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy:n tavoitteet liittyivät kilpailukykyisten hintojen ylläpitoon ja mm. jätemateriaalien hyötykäyttöön ja loppusijoitukseen.

Tilinpäätöksessä ei raportoitu hintatasosta lainkaan, mutta tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan hinnankorotus vuodelle 2019 oli kuusi prosenttia.

Saadun selvityksen mukaan hintojen korotuksesta osa meni kohonneiden kuljetuskustannusten kompensointiin ja loppu oli varautumista tuleviin kustannuksiin (alihankintana ostettava lisääntynyt käsittely/lajittelu vastaanottokentällä sekä biokaasulaitoksen kustannukset). Toimintaympäristön voimakkaat muutokset (orgaanisen jätteen loppusijoituskielto, energiahyödyntämiskapasiteetin puuttuminen, markkinaehtoisien toiminnan rajoitukset) ovat aiheuttaneet ja tulevat jatkossa aiheuttamaan kustannustason nousua. Yhä huonompilaatuiselle materiaalille pitää etsiä energiahyödyntämiskapasiteettia ulkomailta, kun kotimaisten laitosten kapasiteetti on täynnä.

Toimenpiteet mm. hiilijalanjäljen vähentämiseksi ovat oikeansuuntaisia. Investointeja rahoitettiin sekä kassasta että lainalla. Tilikauden tulos oli 288 000 euroa.

Saimaan Tukipalvelut Oy:n tavoitteena oli pitää yhtiön kaikki toimialat kannattavina ja pitää yhtiön oma pääoma riittävällä tasolla. Ensisijainen tavoite ei ole voitonjako. Taloudelliset tavoitteet toteutuivat budjetin mukaisesti. Yhtiö jakoi kuitenkin omistajilleen osinkoa 1,5 milj. euroa tilikaudelta 2018. Lappeenrannan kaupungin osuus osingosta oli noin 960 000 euroa. Tekstiilipalveluliiketoiminta yhtiöitettiin ja se jatkuu 1.7.2019 alkaen uuden osittaisjakautumisella muodostetun yhtiön Etelä-Karjalan Pesula Oy:n toimesta. Saimaan Tukipalvelujen tilikauden tulos oli 155 000 euroa.

Lappeenrannan Teatterikiinteistö Oy:n tavoite oli toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisten tilojen tarjoaminen kaupunginteatterin käyttöön. Yhtiön tarkoituksena ei ensisijaisesti ole jakaa tuottoja omistajilleen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vuositavoite on sellainen, että se kuuluu yhtiön perustehtävään. Näin ollen se raportoitaneen joka vuosi toteutuneeksi. Tavoiteasetantaa olisi aiheellista kehittää. Yhtiön tilikauden tulos oli 9 000 euroa.

Lappeen Rakennuttaja Oy:n tavoite oli tuottaa talonrakennushankkeet kustannustehokkaasti. Voitonjakotavoitetta ei ole. Tilinpäätöksessä ei ole raportoitu kustannustehokkuudesta mitään. Yhtiön

toiminta loppui päättyneellä tilikaudella. Tilikauden tulos oli 28 000 euroa.

KOy Seniori Saimaan vuositavoite oli Tiurun entisen sairaalan alueen kehittäminen. Voitonjakotavoitetta ei ole. Yhtiö on perustettu omistamaan ja kehittämään Tiurun entisen sairaalan aluetta sillä olevine rakennuksineen. Yhtiö ei ole toistaiseksi kyetty löytämään ostajaa omistamalleen kiinteistölle ja tästä syystä yhtiö on hakenut kohteen asemakaavan muuttamista muun muassa niin, että rakennuksen suojelumerkintä poistettaisiin.

Wirma Lappeenranta Oy:llä ei ollut sitovia tavoitteita. Yhtiön päämääränä ei ole tuottojen jakaminen omistajalle. Yhtiön tulos oli 29 000 euroa.

Saimaan lentoasema säätiö sr -konsernille ei myöskään asetettu vuositavoitteita. Matkustajamäärän kasvusta on kerrottu kertomuksessa jo aiemmin. Yhtiön tilikauden tulos oli 951 000 euroa tappiollinen.

Meidän IT ja talous Oy -kaupungin osakkuusyhtiö aloitti toimintansa vuoden 2019 alusta. Tarkastuslautakunta sai tilikaudella selvityksen yhtiön toiminnasta. Yhtiö tuottaa kaupungin ICT-tukipalvelut sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja, ja on siten kriittinen toimija. Tietohallinnon keskeisiä hankkeita ovat olleet strategian toimenpidekokonaisuuksien edistäminen mm. Varaamo-hankkeen tukena sekä osallistuminen osallisuus- ja vaikutamisohjelman laadintaan.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan sekä ICT-kustannusten että muiden keskitettyjen menojen kehitys on pystytty pitämään vakaana kehityspaineesta huolimatta kaupungin puolella. Vuonna 2019 annettiin yhtiön asiakkaille yli 1 milj. euron volyymlennus, josta Lappeenrannan osuus oli 78 000 euroa. Yhtiön ensimmäinen tilinpäätös näyttää 843 000 euroa voittoa.

On hieno asia, että kolmen maakunnan yhteinen tukipalveluyhtiö on saatu perustettua ja että sen kotipaikka on Lappeenranta. Yhtiön tavoite on saada koko Etelä-Savo mukaan toimintaan. On tärkeää, että ensin saatetaan omat palvelut hyvään kuntoon, ja sen jälkeen vasta lähdetään laajentamaan yhtiön asiakaspohjaa.

Johtopäätökset ja suositukset

Kaupungin tulisi laatia omistajapolitiiset periaatteet, joissa määritellään omistuspohjan tarkoituksenmukaisuus ja yhteisöjen kehittäminen. Tämä veloitetaan myös kuntalaissa.

Vuositavoitteeksi ei tulisi asettaa yhtiön perustehtävää, eli syytä, miksi yhtiö on perustettu. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, riittävän korkealle asetettuja ja konkreettisesti mitattavia.

Tilinpäätöksessä tulee raportoida valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisesta.

7. Muut havainnot

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomuksen sisäisen valvonnan selonteossa on esitetty kaupunginhallituksen arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginhallituksen selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä perustuu toimialojen antamiin selontekoihin ja itsearviointeihin sekä sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen arviointi- ja tarkastustietoihin.

Sisäisen valvonnan selonteon sisältö on ohjeistettu tilinpäätösohjeessa. Selonteossa on siitä annettujen ohjeiden mukaisesti käsitelty eri sisäisen valvonnan osa-alueita ja selonteko on tarkastuslautakunnan mielestä riittävän kattava. Selonteon mukaan kaupungin sisäisen valvonnan todettiin olevan pääosin hyvällä tasolla, eikä merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita ole todettu tilikaudella.

Lisäksi toimialoja pyydettiin ilmoittamaan, onko merkittäviä sisäisen valvonnan puutteita todettu sekä parantamista ja kehittämistä vaativat keskeiset asiat sisäisen valvonnan kehittämiseksi taloussuunnittelukaudella. Toimialojen selonteissa esitetyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeiset kehittämiskohteet koskivat mm. henkilöstösuunnitelman ja koulutussuunnitelman toimialatasoista laatimista, riskikartoituksen päivittämistä, omistajaohjauksen täsmentämistä uudistetun Eksoten perussopimuksen mukaisesti ja talouden ennakoinnin kehittämistä, työajan seurannan sujuvoittamista, tulostavoitteiden saavuttamisesta palkitsemista, henkilöstön osaamiskartoituksen laadintaa ja osaamisen edelleen kehittämistä, toimintaprosessien arviointia ja tarkistamista sekä valtakunnallisen valvontarekisterin toteuttamista (E-K pelastuslautakunta).

Toimintakertomuksessa on raportoitu myös riskeistä ja epävarmuustekijöistä, joista merkittävimmäksi nostettiin mm. kaupungin raskas investointiohjelma, joka tulee kasvattamaan kaupunkikonsernin lainakantaa. Investointipaine yhdistettynä mahdollisen väestökehityksen aiheuttamiin taloudellisiin vaikutuksiin, sisältää talouden tasapainon kannalta merkittävän riskin. **Talouden riskeihin on pyritty varautumaan pitkäjänteisellä taloussuun-**

nittelulla. Talouden epävarmuustekijöihin vaikuttaa Lappeenrannassa merkittävästi myös Venäjän tilanne.

Merkittäväksi riskiksi nostettiin myös tietohallinnon toimivuus lähinnä rakenteellisten muutosten tuomien riskien vuoksi. ICT tukipalveluita tuottanut Saimaan talous ja tieto Oy fuusioitui osaksi uutta kolmen maakunnan yhteistä tukipalveluyhtiötä Meidän IT ja talous Oy:tä (Meita Oy). Muutoksen aiheuttamat riskit ovat osin näkyneet toiminnassa, yhtiön sisäinen järjestäytyminen sekä palveluprosessien käynnistyminen ovat aiheuttaneet tukipalveluiden tasossa heilahtelua. **Asiakasnäkökulman huomioon ottaminen Meita Oy:n palveluiden tuottamisessa, kattava toiminnan ja henkilöstön, korostuu entisestään.**

Johtopäätökset ja suositukset

Kaupunkikonsernin riskienhallinnan säännöllisyydessä, systemaattisuudessa ja raportoinnissa on tapahtunut merkittävää kehitystä. Kaupungissa on kehitetty kokonaisvaltaisen riskienhallinnan menettelytapoja ja jalkauttamista osaksi talousarvio-, tilinpäätös- ja strategiaprosessia. Tarkastuslautakunta pitää tätä erittäin hyvänä asiana. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tukevat kaupunkikonsernin strategisten tavoitteiden toteutumista.

Kaupungin johtoryhmässä on päätetty, että vuoden 2020 aikana käynnistetään kaupungin kokonaisvaltaisen riskikartoituksen laajempi päivitys. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että samassa yhteydessä päivitetään myös vuonna 2013 hyväksytty riskienhallintaohjelma.

Toimialat ovat selonteissa ilmoittaneet, että tilikauden aikana ei ole raportoitu merkittävistä riskeistä, joista olisi aiheutunut vahinkoa toiminnalle tai tavoitteiden toteutumiselle. Riskienhallinnan koulutusta tulisi järjestää riittävässä laajuudessa.

Sopimustenhallinta

Sopimustenhallinnassa on todettu edellisten vuosien arvioinneissa olleen puutteita. Tarkastuslautakunta on seurannut sopimushallinnan kehittymistä, koska sen asianmukaisuus on keskeinen sisäisen valvonnan järjestämisen kannalta. Sopimustenhallinta on ollut myös vuoden 2019 arvioinnissa yhtenä painopistealueena.

Kaupungin kokonaisvaltainen asian- ja asiakirjahallinnon sekä sähköisen arkistoinnin toiminnanohjausjärjestelmä on M-Files. M-Files pitää sisällään asianhallinnan, kokoushallinnan, hankehallinnan ja sopimushallinnan. M-Filesin sähköinen sopimustenhallintajärjestelmä on otettu käyttöön vuoden 2018 aikana, mutta sopimusrekisteri ei ole kaikilta osin vielä ajantasainen.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 10.2.2020 Lappeenrannan kaupunkikonsernille sopimushallinnan ohjeen. Ohjeen tavoitteena on selkiinnuttaa ja yhtenäistää sopimushallintakäytäntöjä sekä helpottaa henkilöstön työskentelyä sopimusten kanssa. Kaupungin henkilöstöltä edellytetään yhä enemmän sopimusosaamista, joten osaamisen varmistamiseksi henkilöstölle järjestetään koulutusta aiheen tiimoilta vuoden 2020 aikana.

Johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että konsernin sopimustenhallinnan merkitys on organisaatiossa tiedostettu ja että kaupunkikonsernin sopimushallinnan ohje on valmistunut. Sopimushallinnan ohjeeseen liittyy myös M-Files-sopimusjärjestelmän ohje. Toimialojen tulee varmistaa, että kaikki voimassaolevat sopimukset (myös paperisena olevat sopimukset) viedään M-Files järjestelmään.

Myös hankintoja koskeva kaupunkikonsernin ohjeistus on syytä päivittää.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sopimusosaamisen varmistamiseksi kaupunkikonsernin henkilöstölle järjestetään koulutusta aiheen tiimoilta vuoden 2020 aikana.

8. Yhteenveto

Kaupunkikonserni saavutti talouden tavoitteensa pääsääntöisesti hyvin vuonna 2019. Toiminnan tavoitteiden arviointi oli haasteellista tarkastuslautakunnalle. Tilivelvollisten tulee jatkossa muistaa, että tavoitteiden asetanta lähtee talousarviosta ja etenee systemaattisesti tilinpäätösraportointiin saakka. Raportointiin on välttämätöntä panostaa jatkossa, jotta kaikille tilinpäätöstä lukeville muodostuu kuva, miten toiminnassa on onnistuttu.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että kaupunginhallitus antaa vastineensa arviointikertomuksessa esiin nostettuihin havaintoihin ja selvityksensä niiden vuoksi tehtäviin toimenpiteisiin 31.10.2020 mennessä. Arviointikertomuksessa on esitetty johtopäätöksiä, suosituksia ja kannanottoja, joista keskeisimmät kysymykset ovat tässä yhteenvedossa.

Tarkastuslautakunta kysyy, mitä positiivisia vaikutuksia saavutetaan korjaamotoiminnan ulkoistamisesta ja millaisia vaikutuksia Kadut ja ympäristö -vastuualueen irtisanomisilla on palvelutuotantoon jatkossa?

Kuntastrategiassa tulee lain mukaan ottaa huomioon omistajapolitiikka. Tarkastuslautakunta kysyy, minkä vuoksi Lappeenrannan kaupungilla ei ole vahvistettuja omistajapoliittisia periaatteita?

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi asiakkaan palve-

luun käytetty aika ja hukkatyöhön käytettävät henkilötövuodet on asetettu strategian päämääräksi, kun hukkatyöhön sekä asiakkaan palveluun käytettyä aikaa ei ole voitu kuitenkaan selvittää luotettavasti ja/tai tarkoituksenmukaisella tavalla kustannustehokkaasti?

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota sairauspoissaolomäärien kasvuun. Sairauspoissaolojen vähentymistä mittaava tavoite on laskenut lähtötilannetta heikommalle tasolle. Tähän on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Tarkastuslautakunta kysyy, mitä toimenpiteitä voidaan tehdä, jotta sairauspoissaolot eivät lisääntyisi?

Strategiakaudella hyvinvointi- ja sivistystoimialan kehittämisohjelmassa keskeisenä painopisteenä on mm. itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (8. ja 9. lk.), joka on edelleen kasvanut. Tarkastuslautakunta kysyy, mistä asia voi johtua?

Osana Lappeenranta 2033 -strategiaa on ollut tarkoitus laatia koko valtuustokauden kattava osaamisstrategia. Vuoden 2019 talousarvion strategia-osassa yhtenä keskeisimpänä toimenpiteenä on, että se on valmis vuoden 2019 loppuun mennessä. Tilinpäätösasiakirjassa ei ole mainintaa, onko osaamisstrategia valmistunut, joten tarkastuslautakunta kysyy, onko osaamisstrategia valmistunut ja miten varmistetaan henkilöstön jatkuva kehittäminen ja kehittyminen?

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää kaupunginvaltuustolle, että vuoden 2019 tilinpäätös hyväksytään ja että kunnan taloutta ja hallintoa hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväluiden johtaville viranhaltijoille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 1.1.–31.12.2019.

Lappeenrannassa 12. toukokuuta 2020

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tuula Lindh
puheenjohtaja

Antti Arminen
varapuheenjohtaja

Johanna Auranen

Teppo Herttuainen

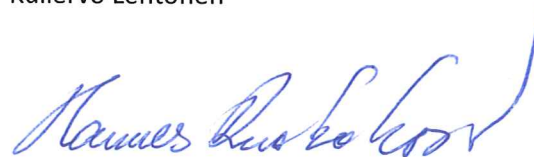
Kirsti Lamminpää

Kullervo Lehtonen

Topi M. Riutta

Hannes Ruokokoski

Merja Virtanen